

Betty Antierens

Bruges, la Charmeuse.

Zes was ik, toen Pa ons mee naar Brugge nam.

Brugge was de hoofdstad van de provincie waar Pa vandaan kwam. Pa was ook op zijn zesde voor de eerste keer naar Brugge gegaan, op de dag dat zijn jongste tante er in het klooster trad. Ze hadden haar met het halve dorp, de pastoor, de pastoor zijn meid, de drie boeren van wie Pa zijn grootvader er één was, Pa zijn pa en zijn twee normale en drie kreupele nonkels, uitgeleide gedaan.

Vanaf toen had de familie alleen nog af en toe, en maar heel even, met haar mogen praten. Prevelende lippen achter een getralied luik in een onneembare gevangenispoort, beslagen met zware spijkers.

Ze had het daar nog tot zuster-overste gebracht, smaalde Pa, op weg naar Brugge.

Al hun centen had de familie aan dat klooster gehangen. Hoogmissen met bijzondere intenties, honderden novenen en elk jaar op bedevaart naar Lourdes. Bidden voor een miraculeuze genezing tot hun knieën blauw zagen. Maar! Ze waren er niet van genezen, van hun hoge bult en wankelende benen. Alleen nog krommer getrokken. Dat lag volgens mijn Pa aan het drieste wroeten in de koppige grond en het tomeloze zuipen van de voorouders, want de nonkels zelf waren sobere, intelligente kerels.

Pa zijn vader keerde die dag niet terug naar zijn dorp. Zodra de tante in het klooster was getreden, zakte de begeleidende stoet af naar de Vlissingen, een café bijna zo oud als Brugge zelf. Pa zijn vader las er in een krant dat ze in Antwerpen slachters zochten. Hij besloot zich meteen te melden. Vanuit Brugge zou er vast een trein naar Antwerpen rijden.

De volgende dag stuurde hij zijn vrouw een telegram. Hij was aangeworven als slachter in het slachthuis van Antwerpen en zou binnen drie maanden beschikken over een woning in de Lange Lobroekstraat. Vrouw en kinderen, toen twee, werden gesommeerd hem op dat moment te verwoegen.

De dag nadien stonden ze er al. Haar schoonvader had haar op het hart gedrukt dat ze haar man geen dag langer alleen mocht laten in die hoerenstad. Integendeel, ze moest hem uit dat slachthuis sleuren en hem erop wijzen dat zijn plicht op de boerderij lag, hij, Jerom, door God gezegend met sterke benen.

Pa zijn vader bleef in Antwerpen, hij zou zelfs zijn Roesbrugse familie nooit terugzien.

Na vijftien dienstjaren hakte hij een stuk uit zijn arm. Zijn vrouw bad, vloekte en smeekte hem om naar het ziekenhuis te gaan. Dat nooit, zei hij. De dingen die ze daar met een mens uitsteken, dat is veel erger dan een lap vlees verliezen. Het was tenslotte maar vlees, het mes was afgeschampt op het bot. Maar! Het vuur sloeg de eerste nacht al toe, een vuur dat met bidden noch alcohol te blussen viel.

Hij had het nochtans geprobeerd, Pa zijn pa. Op de wonde voor de ontsmetting en door de keel voor de pijn.

De weduwe kreeg een pensioen en mocht blijven wonen. Toch verhuisde ze. Nu er geen geld meer naar de drank ging, kon de familie naar de chiquere Hoogstraat trekken en de kinderen konden tot hun zestiende naar een school gaan waar ze goed Frans zouden leren.

De twee gezonde nonkels van Pa hadden, na een vreselijke familieruzie, ook hun dorp verlaten. Hun kinderen waren nu vleesbaronnen in Brussel. Die spraken alléén nog Frans.

Dat vertelde Pa in de auto.

En dat Frans spreken belangrijk was en op zich een boeiende taal, maar dat ik nooit mocht vergeten dat Vlaams mijn taal was.

We zaten met drie op de voorbank, ik in het midden.

'Waarom vertel je dat nu allemaal tegen dat kind?'
Ma deed soms een beetje knorrig.

'Omdat we naar Brugge rijden, Make!'

'Zit stil in de auto! Seffens doet Pa een ongeluk.'
Ze kneep hard in mijn hand, nog harder toen we

de Imalsotunnel in doken.

‘De Imalsotunnel,’ onderstreepte Pa, ‘naar de architect die dit verwezenlijkte.’

Ik was zes en huppelde door Brugge.

Pa beklom het Belfort met me. In de toren keken we langs de vier windstreken over de stad. Hij wees het zwart glimmende minnewater, waarop bootjes voeren, dat zouden wij later die dag ook doen.

Hij wees kerken en een kathedraal en huizen met trapgevels en de vier stadspoorten. Hij wees de zee en de velden, die ook een golvende zee vormden, en verder, bijna op de horizon, een donkere heuvel.

‘Daar ongeveer ligt Roesbrugge, daar is je Pa geboren.’

‘Oh Pa, ik zie de kerktoren!’

‘Zie jij die echt? Dan heb jij een arendsblik.’

‘Ja Pa. Een a-rend-s-blik.’

Ma wachtte op een terrasje. Ze had het daar goed gehad, zei ze, ze klom niet zo graag en had een bruintje geproefd. Pa ging naast haar zitten, bestelde nog twee bruintjes ‘en voor mijn dochter een citronade, is dat goed, meisje, of heb je liever een orangeade?’

‘Een citronade, Pa.’

Ma: ‘Alstublieft!’

‘Een citronade alstublieft, Pa.’

We zochten onze weg langs pleinen en binnenpleintjes en door doolhofstraatjes.

Bij een kantklosster kocht Pa een kraag voor Ma, ze zou hem op haar witte blouse naaien, zei ze fier. Ik kreeg kanten handschoentjes.

‘Een echt poppetje,’ zei de klosster die de kanten vingers over mijn vingers trok.

Ze sprak een andere taal. Moeilijk klonk het niet. Pa sprak het meteen mee.

‘Je vroeg de mevrouw waar we straks lekkere mosselen kunnen eten, hè Pa?’

‘Ja wijsneus, maar we gaan eerst even utblazen in het oudste café van Brugge.’

Nog meer kasseien en bruggetjes, ik werd er bijna moe van.

‘Maar dit café moeten we zien,’ zei Pa, ‘het interieur is nog hetzelfde als toen de schilder Breughel hier zijn schuimende kroes bier kwam drinken.’

‘Zijn schuimende kroes bier!’ gierde Ma.

Het café had veel trapjes, geveltrappen, drie uitgesleten stenen trappen om er binnen te stappen en houten treden tussen de verschillende gelagzalen. Breughel was er inderdaad geweest, hij had het café zelfs vereeuwigd op een van zijn schilderijen. Een geschilderde kopie pronkte aan de lambrisering.

Pa bestelde een bruintje, Ma een filter. Ik had geen dorst en kreeg een reep chocolade.

‘Vir joen,’ lachte de juffrouw.

Van de Vlissingen stapten we naar een concert op de binnenkoer van een kasteel. Mensen regen zich aan elkaar op brede houten banken.

De ramen van de zijvleugels kaatsten prisma’s terug naar de zon.

We zaten stil te wachten tot de banken gevuld waren.

Toen begonnen de violisten hun violen te stemmen. Ik sloot mijn ogen om de tover nog beter te voelen. Zoiets moois had ik nog nooit gezien, nog nooit gehoord.

‘Daar heb ik honger van gekregen,’ zuchtte Pa, toen het concert gedaan was.

Hij ontvouwde zijn stadsplan, draaide het naar de windroos en drukte zijn vinger op een plek, ‘hier liggen de mosseltjes op ons te wachten!’

We liepen weer langs reien. Klommen in een restaurant met trapjes.

‘Drie?’ vroeg de ober, en wees ons een tafeltje met een blad in rode marmer.

Pa en Ma zonken in de lederen bank, ik torende op een stoel tegenover hen.

‘Hier zitten we goed, hè Jeanneke,’ smikkelde Pa.

Ze zuchtte opgelucht, ze was moe van eerst al dat stappen en dan al dat stilzitten op die ongemakkelijke banken van Gruuthuze.

‘Wat gaan we eten,’ vroeg Pa, alsof hij dat niet de hele dag had lopen te bazuinen.

Ma keurde de kaart.

Aan het tafeltje naast ons zat een stevige dame mosselen te eten. Ze had vriendelijk geknikt toen we waren gaan zitten en at dan verder, elke mossel met een lege schelp omzichtig uit haar eigen schelp scheppend, even in de mosterddip, dan feestelijk ingehaald tussen haar rode lippen.

Het was een deftige dame, ze opende nauwelijks haar mond, smakte niet en duwde de lege schelpen netjes in elkaar, zodat ze een lange rij vormden, als een stevige visgraat.

Dat had Pa mij ook geleerd.
Netjes eten was belangrijk! Even belangrijk als beleefd zijn en Frans leren.
'Zijn de mosselen hier lekker, mevrouw?', vroeg Pa.
Ze had er net één opgepeuzeld, knelde er weer één tussen haar eetschelp, keerde zich naar Pa en stak ze hem toe.
'Wil jij eens van mijn mossel proeven, meneer?'
Even trok hij zijn ogen wijd open, dan boog hij zich naar de dame, tuitte zijn lippen, hapte, proefde, slikte.
'Een delicatessen, madam!'
Haast tegelijk een halve draai naar Ma, 'Jeanneke, we kunnen hier met een gerust hart mosselen bestellen.'
'Ook van Antwerpen, meneer?', hernam de buurvrouw.
'Helemaal,' zei Pa.
'Van de haven, hé,' smikkelde ze.
'Klopt.'
'Mijn broer is havenschepen, ik had u vanmiddag al opgemerkt bij Gruuthuze. Een paar banken voor me.'
'Prachtig concert.'
'Ja, uw dochterke zat ook te genieten.'
In één armbeweging vulde ze Pa zijn glas met goudglinsterende wijn, 'proef maar meneer, ook

een goeie.'
Hij slikte, knikte, 'uitstekend!', keerde zich weer naar Ma, 'Jeanneke, werkelijk een fijne Riesling. Zullen wij die ook bestellen?'
Toen de lucht al helemaal donker was, zei Ma voor de derde keer dat het tijd werd om naar de bootjes te gaan, 'je hebt het je dochter beloofd!'
In de verstilde straten brandden lantaarns. De reien dommelden stilletjes in.
Eén boot zou nog vertrekken aan de hoofdsteiger. We stapten er snel naartoe, onze tafelbuurvrouw met haar arm door die van Ma.
Pa knelde mijn hand stevig in de zijne, 'ik wil je niet verliezen.' Hij werd een beetje sentimenteel. Dat deed de drank met een mens, zei Ma.
We haalden op het nippertje de laatste afvaart, gleden in de lange boot over het zwarte water. 'Ein Nacht in Venedich,' fluisterde de tafelbuurvrouw.
We voeren stil langs torens, burchten en kastelen, waarvan de gids eerbiedig de naam fluisterde.
'Kijk daar,' galmde Pa naar een verlicht raampje, 'zuster-overste heeft een kaarsje aangestoken, z'is ons niet vergeten!'
Het water werd nog zwarter, de stilte donkerder.
Door een pikdonkere nacht reden we terug naar Antwerpen, Pa, Ma, ik de schakel tussen die twee. ■